

Noen tanker fra koreografen

av Anett Hjelkrem, koreograf

Å bruke koreograf i spelsammenheng er noe som blir mer og mer vanlig ettersom fokus på dans og bevegelse har blitt større også i andre sceniske sammenhenger. I mitt arbeid som koreograf har jeg gjort mange typer spel med ulike behov for bevegelse, dans og forflytninger og noen av disse erfaringene vil jeg i denne artikkelen dele med dere.

Før produksjonen: Samtaler og reserch

Samspeillet mellom koreograf og de andre kunstneriske funksjonene er veldig viktig i en produksjon slik at forestillingen oppleves som hel og gjennomarbeidet. Regissøren / forfatteren forteller meg hvilke scener det er ønskelig at jeg koreograferer og kommer eventuelt med egne innspill og ideer som vi diskuterer slik at vi har en felles forståelse for oppgaven. På denne måten får jeg en oversikt over arbeidsmengden som kreves - dette er et viktig utgangspunkt i forhandlinger vedrørende kontrakt og økonomi som jeg skal komme tilbake til senere i artikkelen. Svært ofte er det behov for å gjøre reserch i forhold til stykkets tidsepoke med tanke på hvilke dansestiler som passer - har man en god dialog med kostymedesigneren sikrer man også at kostymene blir så funksjonelle og visuelle som man ønsker.

Underveis: Innstudering, musikk, repetitør

Når man har satt seg inn i stykket og lest manus, kommer turen til musikken og til komponisten eller den som er musikalsk ansvarlig. Det kan være mange utfordringer i musikken som for eksempel tempo, lengde på mellomspill, sjanger, uttrykk osv. Etter å ha avklart disse tingene er det bare å lytte til musikken, la seg inspirere og la tankene og kreativiteten boble. I prøvetiden vil jeg fremheve repetitørens viktige funksjon i innstuderingen av koreografien, både med og uten sang. Veldig ofte er det valgt en løsning med innspilt musikk på cd som det skal jobbes etter og det er for så vidt greit i enkelte tilfeller, men personlig foretrekker jeg en fast repetitør i denne viktige perioden. Mye kan forandre seg både musikalsk og tekstmessig så da er det optimalt at repetitøren er med på denne prosessen så tidlig som mulig.

Scenografi

Neste ut er scenografen, hvordan ser scenografien i spelet ut? Som regel har denne personen jobbet ut en modell i miniatyr slik at jeg vet hvordan det ferdige resultatet er tenkt, og har man ikke en modell er det fint med bilder eller video av spillplassen også. Viktig i min videre jobbing blir da å tilpasse koreografien i scenografien. Hvilket underlag er det? Sand, grus, berg, gress, betong eller sceneelementer? Størrelsen på spillplassen og andre fysiske elementer må jeg også ha opplysninger om før jeg starter arbeidet med å koreografere.

Hvem og hva skal koreograferes?

Hvem er aktørene og hvem trenger koreografi? De fleste spel har et ensemble bestående av skuespillere, sangere og dansere som skal koreograferes og det betyr nødvendigvis ikke at alle skal danse. Bare det å forflytte seg organisert kan være en del av koreografien. Ofte er det store kor med og amatører som har liten eller ingen erfaring med koreografi og da er kunsten å gjøre dette enklest mulig med grep som står seg visuelt.

Det enkle er ofte det beste

Jeg har opp gjennom årene blitt møtt med en del skepsis fra aktørene i forhold til mitt yrke og kanskje kan det forklares både med frykt for det ukjente og muligens dårlige erfaringer med koreografi og koreografer generelt. Uansett, gjør det enkelt - ikke lag trinn og vanskelige kombinasjoner til et ensemble i en slik setting, det virker både malplassert og lite hensiktsmessig. Jeg synes det er viktig å skape tillit og bygge trygghet i et ensemble og klarer man det er halve jobben gjort, da er det også morsommere å jobbe. Her skal det kanskje også synges samtidig med at det gjøres en koreografi og det er for mange en stor utfordring, så nok en gang understreker jeg bruken av det enkle. Er man så heldig å ha en spisskompetanse som dansere med i en spelproduksjon så kan man heller legge avanserte koreografier på disse. De har som regel en bakgrunn i dans som gjør at scenografen kan bruke disse spesifikt der det kreves eller er rom for slikt uttrykk.

Dynamikk & krydder

Jeg pleier alltid å spørre i mitt møte med ensemblet om det er noen som kan noe ekstra, som foreksempel å slå hjul, stå på hodet eller andre "triks", og det viser seg gang på gang at det er opptil flere som har skjulte talenter. Disse bruker jeg til å krydre koreografiene og det som regel med stort hell - det gir både en uventet og dynamisk effekt til stykket. Å benytte seg av koreograf i spelstykker kan gi oppsetningen det løftet som trengs for å levendegjøre både tekst og innhold på en ny og spennende måte. Bevegelse på scenen skaper en dynamikk som også gir nye muligheter til kreative løsninger for regissøren og de andre kunstnerisk ansvarlige.

Opphavsrett, royalty og honorering

På lik linje med all annen kunstnerisk virksomhet er også koreografien åndsverkbeskyttet og tilhører koreografen. Koreografen er opphavsmann til verket og råder over dette i henhold til Lov om Opphavsrett til Åndsverk. På sidene til Norske Dansekunstnere www.norskedansekunstnere.no kan man lese en del om dette emnet. Der finner man også kontraktformular for koreografer, satser for honorering, royalty, bruksrett og andre betingelser som kan være nyttig å ha kunnskap om.

Har man koreografert en forestilling som skal spilles på nytt igjen etter avtalt spilleperiode, kan koreografen gi tillatelse til ny brukperiode og det skal da forhandles om honorar for dette. Koreografen skal i hht Lov om opphavsrett til åndsverk også krediteres i program og forhåndsomtale/annonsering. Ved annen ny utnyttelse av det koreografiske verket for eksempel ved: Tv-opptak, transmisjon, adaptasjon, film, video, DVD, overføring via Internett eller andre bruksområder, må det innhentes tillatelse fra koreografen og honorering avtales. Slik forespørsel må skje før den nye utnyttelsen av verket skal finne sted.

Det viktigste før du begynner arbeidet med en produksjon er at det foreligger en kontrakt mellom koreograf og produsenten av forestillingen og da er det viktig som jeg innledningsvis nevnte at du har gjort et overslag over arbeidsmengden. Det er forskjell på to opptrinn av lett karakter til ti større koreografiske tema og fire dansenummer. Uansett om er du medlem av Forbundet for dansere, koreografer og pedagoger eller ikke, så kan det være greit å vite hva som er de gjeldene satser for honorering som et utgangspunkt for ditt arbeid.

LYKKE TIL!

Relevant lesestoff:

Koreograf
Koreografassistent

Fra instruktørens synsvinkel, aktuelt for alle:

Hvem eier forestillingen? Av Nora Evensen.